

С.ТХ

Солиқ солишнинг ўзига хос жиҳатлари

2025 йилда имтиҳонга тайёргарлик
учун ўқув-услубий қўлланма
(«Солиқлар ва солиқ солиш»
фанининг 2 даражаси)

Мундарижа

I. Умумий қоидалар.....	2
II. Дастурнинг мақсади.....	6
III. Дастур бўлимлари ва мавзулари	7
IV. Имтиҳон формати	9
V. Батафсил ўқув режаси ва ўқув мақсадлари	10
VI. Баҳоланаётган билим ва кўникмалар мавзулари бўйича ҳуқуқий ҳужжатлар	16

I. Умумий қоидалар

Ўзбекистон сертификатланган молия мутахассислари уюшмаси («ACFP») «Солиқлар ва солиқ солиш» фани бўйича имтиҳонга тайёргарлик дастурини ишлаб чиқди.

Солиқлар ва солиқ солиш бўйича билим ва кўникмалар молия мутахассисига қуйидагилар учун зарур:

- юридик шахслар ва якка тартибдаги тадбиркорларга, шунингдек якка тартибдаги тадбиркор бўлмаган жисмоний шахсларнинг даромадларига солиқ нормаларига мувофиқ солиқ солиш;
- имтиёз ва преференциялардан фойдаланган ҳолда солиқ тўловчиларнинг солиқ мажбуриятларини қонуний йўл билан мақбуллаштириш;
- жарималар ва юридик муаммоларга олиб келиши мумкин бўлган хатолар ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш;
- иш берувчи ёки буюртмачига бизнес қарорларининг солиқ оқибатлари бўйича маслаҳат бериш;
- талаб қилинадиган маълумотлар ва ҳужжатларни тақдим этиш орқали солиқ органлари билан самарали ҳамкорлик қилиш;
- солиқ органлари билан низоларда солиқ тўловчиларнинг қонуний молиявий манфаатларини ҳимоя қилиш.

Молия мутахассиси эгаллаши лозим бўлган солиқ мавзулари кенг ва хилма-хилдир. Баъзи солиқлар мураккаб бўлиб, батафсилроқ ўрганишни талаб қилади. Шунинг учун «Солиқлар ва солиқ солиш» имтиҳони икки босқичда ўтказилади: аввал В.ТХ Солиқ солиш асослари имтиҳони, кейин – С.ТХ Солиқ солишнинг ўзига хос жиҳатлари. Бу номзодларга қуйидаги имкониятларни беради:

- солиқ солишнинг назарий ва амалий жиҳатларини ўзлаштириш учун етарли вақт ва куч ажратиш;
- юридик ва жисмоний шахсларга солиқ солишни батафсил ўрганиш;
- билим ва кўникмаларни амалиётда ишончлироқ қўллаш.

«Солиқлар ва солиқ солиш» фани бўйича имтиҳонлар қуйидагилар доирасида топширилади:

- «Молия ва бизнесни бошқариш» дипломи учун ACCA (Association of Chartered Certified Accountants) ва ACFPнинг қўшма имтиҳонлар схемалари (JES) ;
- DiPNUz солиқлар ва ҳуқуқ бўйича диплом учун ACFP профессионал малакаси.

«Молия ва бизнесни бошқариш» ва DiPNUz дипломлари учун имтиҳонлар тузилмаси

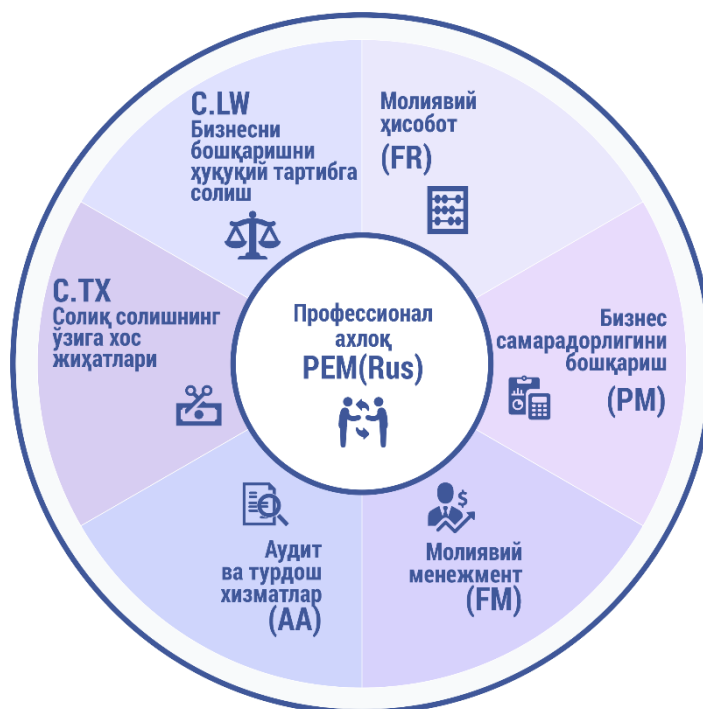
«Молия ва бизнесни бошқариш» дипломини олиш учун номзод ACFPда «Солиқлар ва солиқ солиш» ва «Молия мутахассиси учун ҳуқуқ» имтиҳонларидан ташқари, қуйидаги ACCA имтиҳонларини топшириши керак:

- Молиявий ҳисобот (FR)
- Бизнес самарадорлигини бошқариш (PM).
- Молиявий менежмент (FM)
- Аудит ва турдош хизматлар (AA)

Шунингдек, курсда ўқишдан ўтиш ва профессионал ахлоқ имтиҳон модулини (PEM(Rus)) топшириш керак.

«Молия ва бизнесни бошқариш» дипломи

Солиқлар ва ҳуқуқ бўйича DiPNUz дипломини олиш учун номзод қуйидаги имтиҳонларни топшириши керак:

- B.LW Ҳуқуқ асослари
- C.LW Бизнесни бошқаришни ҳуқуқий тартибга солиш
- B.TX Солиқ солиш асослари
- C.TX Солиқ солишнинг ўзига хос жиҳатлари

ACFP малака даражалари тизими

ACFP малакалари тўртта изчил даража бўйича туркумланган:

- А даражаси (бошланғич)
- В даражаси (базавий)
- С даражаси (профессионал)
- D даражаси (илғор)

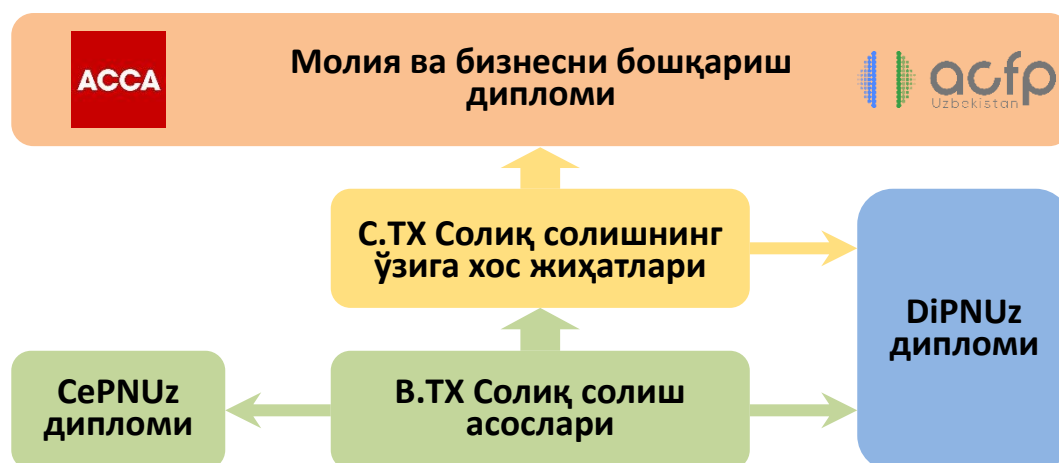
Ўқишни билим ва кўникмаларингизга мувофиқ келадиган даражадан бошлаш тавсия этилади. А даражасидан бошлаш мажбурий талаб эмас. Мос келадиган даражани танлаш жорий малака ва профессионал тажрибани мустақил баҳолашга асосланган бўлиши керак.

C.TX Солиқ солишнинг ўзига хос жиҳатлари имтиҳонининг ACFP малака тизимидаги ўрни

C.TX Солиқ солишнинг ўзига хос жиҳатлари имтиҳони молия мутахассислари учун солиқларни босқичма-босқич ўрганишнинг профессионал поғонаси ҳисобланадиги қуйидагича топширилиши мумкин:

- ACCA ва ACFP халқаро «Молия ва бизнесни бошқариш» дипломи учун мажбурий имтиҳон сифатида;
- DiPNUz дипломини олиш учун ўтиши керак бўлган «Солиқлар ва солиқ солиш» фанининг иккинчи поғонаси сифатида.

Ўқув юкламаси

Умумий ҳисобда «Солиқлар ва солиқ солиш» фани бўйича иккита имтиҳонга тайёргарлик учун камида 480 соат керак бўлади:

	Ўқув фаолияти тури	«Солиқлар ва солиқ солиш» фани бўйича академик соатлар сони		
		В.ТХ Солиқ солиш асослари тайёргарликнинг 1-босқичи	С.ТХ Солиқ солишнинг ўзига хос жиҳатлари тайёргарликнинг 2-босқичи	Жами
1	Маърузаларни тинглаш	60	60	120
2	Амалий машғулотлар	40	40	80
3	Мустақил иш	140	140	280
	Жами	240	240	480

Эътибор беринг! С.ТХ Солиқ солишнинг ўзига хос жиҳатлари 2-босқич имтиҳонига В.ТХ Солиқ солиш асослари 1-босқич имтиҳонини топширган ёки қуйидагиларга эга бўлган шахслар қўйилади:

- молия, ҳисоб ёки аудит бўйича олий маълумот тўғрисидаги диплом – ОТМ ўқув дастурлари АССАда аккредитациядан ўтказилганда, ёки
- CAP/CIPA сертификатлари, ёки
- аудитор сертификати, ёки
- солиқ маслаҳатчиси сертификати.

АССА аккредитацияси

В.ТХ Солиқ солиш асослари ва С.ТХ Солиқ солишнинг ўзига хос жиҳатлари имтиҳонлари дастури АССА томонидан аккредитацияланган. Бу қуйидагиларни англатади:

- у «Молия ва бизнесни бошқариш» халқаро дипломининг Солиқлар ва солиқ солиш (ТХ) имтиҳони дастурига камида 80% мувофиқ келади;
- бу имтиҳон АСФРнинг иккита имтиҳонини (С.ТХ ва В.ТХ) муваффақиятли топширганда АССА томонидан инобатга олинади.

Эътибор беринг! Бепул озод қилиш учун С.ТХ Солиқ солишнинг ўзига хос жиҳатлари имтиҳонини топширишдан олдин АССА сайтидаги «Молия ва бизнесни бошқариш» дипломи дастури учун рўйхатдан ўтиш лозим. буни амалга оширмасангиз, озод қилиш пулли бўлади.

II. Дастурнинг мақсади

С.ТХ Солиқ солишнинг ўзига хос жиҳатлари («Солиқлар ва солиқ солиш» фанининг 2-даражаси) имтиҳонига тайёргарлик дастурининг мақсади номзодларда солиқ менежменти асослари, айрим солиқ тўловчилар ва операциялар турлари бўйича қўшилган қиймат ва фойдага солиқ солиш кўникмалари, акциз тўланадиган товарлар, ер қаъридан фойдаланувчилар, солиқ тўловчиларнинг айрим тоифалари ва трансферт нархини шакллантириш бўйича тушунчаларни шакллантиришдан иборат.

Дастурни ўзлаштириш номзодларга қуйидаги имкониятларни беради:

- молия мутахассисининг ахлоқий меъёрлари ва профессионал хулқидан келиб чиққан ҳолда компанияда солиқларни бошқаришни тушунтириш;
- алоҳида ҳолларда қўшилган қиймат солиғини тартибга солувчи нормаларни тушунтириш ва қўллаш;
- алоҳида солиқ тўловчиларда ва алоҳида операциялар бўйича фойда солиғини тартибга солувчи нормаларни тушунтириш ва қўллаш;
- акциз солиғини тушунтириш ва ҳисоблаб чиқариш;
- ер қаъридан фойдаланувчилар учун солиқларни тартибга солувчи нормаларни тушунтириш ва қўллаш;
- трансферт нархни белгилашда солиқ солишнинг ўзига хос хусусиятларини тушунтириш;
- чет эл капитали иштирокидаги компанияларга, махсус иқтисодий зоналар иштирокчиларига, адвокатларга ва адвокатлик тузилмаларига солиқ солишнинг ўзига хос хусусиятларини тартибга солувчи нормаларни тушунтириш ва қўллаш.

III. Дастур бўлимлари ва мавзулари

«Солиқ солишнинг ўзига хос жиҳатлари» имтиҳони дастури қуйидаги бўлим ва мавзуларни ўз ичига олади:

1-бўлим. Қўшилган қиймат солиғини ундиришнинг ўзига хос жиҳатлари

- 1.1. Алоҳида ҳолларда ҚҚС бўйича солиқ солишнинг ўзига хос хусусиятлари
- 1.2. Ноль даражали ставка бўйича ҚҚС солинадиган айланмалар
- 1.3. Айрим ҳолларда ҚҚСни ҳисобга олишнинг ўзига хос хусусиятлари
- 1.4. ҚҚСни қайтаришнинг тезлаштирилган тартиби

2-бўлим. Фойда солиғини ундиришнинг ўзига хос жиҳатлари

- 2.1. Алоҳида вазиятларда жами даромадни аниқлашнинг ўзига хос хусусиятлари
- 2.2. Алоҳида вазиятларда фойда солиғини ҳисоб-китоб қилишда харажатларни аниқлашнинг ўзига хос хусусиятлари
- 2.3. Алоҳида тўловчилар ва операциялар бўйича солиқ базасини аниқлашнинг ўзига хос хусусиятлари
- 2.4. Алоҳида вазиятларда зарарларни ўтказишнинг ўзига хос хусусиятлари
- 2.5. Ўзбекистондан ташқаридаги манбалардан олинган даромадларга солиқ солишнинг ўзига хос хусусиятлари
- 2.6. Фаолиятни доимий муассасалар орқали амалга оширувчи норезидентларнинг даромадларига солиқ солиш

3-бўлим. Акциз солиғи

- 3.1. Акциз солиғи тўловчилар
- 3.2. Акциз солиғини ҳисоб-китоб қилиш
- 3.3. Ҳисоботларни тақдим этиш ва солиқни тўлаш тартиби

4-бўлим. Ер қаъридан фойдаланувчилар учун солиқлар

- 4.1. Ер қаъридан фойдаланганлик учун солиқ
- 4.2. Фойдали қазилмаларни қазиб олганлик учун махсус рента солиғи

5-бўлим. Трансферт нархни белгилашда солиқ солиш

- 5.1. Трансферт нархни белгилаш тўғрисидаги умумий қоидалар
- 5.2. Ўзаро боғлиқ шахслар ўртасидаги назорат қилинадиган битимлар
- 5.3. Трансферт нархни белгилашда солиқ назоратини ўтказиш
- 5.4. Солиқ солиш мақсадида нархни белгилаш тўғрисидаги битим

6-бўлим. Солиқ тўловчиларнинг айрим тоифаларига солиқ солишнинг ўзига хос хусусиятлари

- 6.1. Чет эл капитали иштирокидаги компанияларга солиқ солиш
- 6.2. Махсус иқтисодий зоналар иштирокчиларига солиқ солиш
- 6.3. Адвокатлар ҳайъатлари, адвокатлик фирмалари, адвокатлик бюrolари ва адвокатларга солиқ солиш

7-бўлим. Компания солиқларини бошқариш

- 7.1. Солиқ менежменти асослари
- 7.2. Корпоратив солиқларни режалаштириш
- 7.3. Компанияда солиқларни бюджетлаштириш
- 7.4. Солиқ комплаенси асослари
- 7.5. Бухгалтернинг солиқ солишга нисбатан ахлоқи ва профессионал ҳулқи

IV. Имтиҳон формати

С.ТХ Солиқ солишнинг ўзига хос жиҳатлари («Солиқлар ва солиқ солиш» фанининг 2-даражаси) фани бўйича имтиҳон компьютерда ўтказилади. Имтиҳон давомийлиги – 3 соат. Имтиҳонда талабгорлар Ўзбекистон қонунчилиги маълумотлар базасидан фойдаланишга ҳақли.

Имтиҳон икки бўлимдан иборат. А бўлими тест форматидаги 15 та саволни ўз ичига олади, уларнинг ҳар бири бир хил вазнга эга (2 балл). А бўлимининг умумий вазни 30 баллни ташкил этади.

Имтиҳоннинг В бўлими ҳар бири 10 баллдан иборат 4 та сценарийни, шунингдек, ҳар бири 15 баллдан иборат 2 та сценарийни ўз ичига олади. В бўлимининг умумий вазни 70 баллни ташкил этади.

Ҳар бири 15 баллдан иборат иккита сценарийда жисмоний шахслардан олинadиган даромад солиғи ва фойда солиғи масалалари эътибор марказида бўлади. А бўлимининг саволлари ва В бўлимининг қолган саволлари ўқув режасидаги бошқа ҳар қандай фанларга тааллуқли бўлиши мумкин.

Номзод олиши мумкин бўлган энг юқори балл – 100 балл. Ўтиш балли – 100 баллдан 60 балл.

Эътибор беринг! Одатда, жорий йилги тестлар ва имтиҳон топшириқлари имтиҳон йилидан олдинги йилнинг 1 декабригача расман кучга кирган норматив-ҳуқуқий ҳужжатларга асосланади. Масалан, 2025 йил ноябрдаги имтиҳонлар 2025 йил 1 январгача қабул қилинган ҳужжатларга асосланади. Бу қоидадан истисно ҳолатларда қўлланиладиган ҳуқуқий ҳужжат таҳрири алоҳида кўрсатилади.

V. Батафсил ўқув режаси ва ўқув мақсадлари

1-бўлим. Қўшилган қиймат солиғини (ҚҚС) ундиришнинг ўзига хос жиҳатлари

1.1-мавзу. Алоҳида ҳолларда ҚҚС бўйича солиқ солишнинг ўзига хос хусусиятлари

Мавзунини ўзлаштиргандан сўнг талабалар қуйидагиларни бажара олишлари керак:

- А) корхонани мулкӣ мажмуа сифатида реализация қилишда, муддатли битимлар бўйича ўзига хос хусусиятларни ҳисобга олган ҳолда ҚҚС бўйича солиқ базасини ҳисоблаб чиқариш;
- В) биргаликдаги фаолият, ишончли бошқарув ва концессия шартномаси доирасидаги операцияларга солиқ солишнинг ўзига хос хусусиятларини тушунтириш;
- С) қайта ташкил этишда солиқ солишнинг ўзига хос хусусиятларини тушунтириш.

1.2-мавзу. Ноль даражали ставка бўйича ҚҚС солинадиган айланмалар

Мавзунини ўзлаштиргандан сўнг талабалар қуйидагиларни бажара олишлари керак:

- А) экспорт ва унга тенглаштирилган операцияларни фарқлаш, товарлар экспортини тасдиқловчи ҳужжатларни санаб ўтиш;
- В) Ўзбекистон божхона ҳудудида товарларни қайта ишлаш хизматлари бўйича ноль даражали ставкани қўллаш;
- С) халқаро ташишлар билан боғлиқ хизматларни фарқлаш;
- Д) хорижий дипломатик ваколатхоналар томонидан товарларни (хизматларни) сотиб олишда, шунингдек, Маҳсулот тақсимотига оид битим бўйича фаолият доирасида ноль даражали ставкани тўғри қўллаш.

1.3-мавзу. Алоҳида ҳолларда ҚҚСни ҳисобга олишнинг ўзига хос хусусиятлари

Мавзунини ўзлаштиргандан сўнг талабалар қуйидагиларни бажара олишлари керак:

- А) экспорт қилишда ҳисобга олиш тартибини тушунтириш.

1.4-мавзу. ҚҚСни қайтаришнинг тезлаштирилган тартиби

Мавзунини ўзлаштиргандан сўнг талабалар қуйидагиларни бажара олишлари керак:

- А) ҚҚСни қоплашнинг тезлаштирилган тартибини тушунтириш.

2-бўлим. Фойда солиғини ундиришнинг ўзига хос жиҳатлари

2.1-мавзу. Алоҳида вазиятларда жами даромадни аниқлашнинг ўзига хос хусусиятлари

Мавзунини ўзлаштиргандан сўнг талабалар қуйидагиларни бажара олишлари керак:

- А) талаб қилиш ҳуқуқидан ўзганинг фойдасига воз кечиш шартномаси бўйича хизмат кўрсатувчи хўжаликлардан олинадиган даромадни тан олишнинг ўзига хос хусусиятларини тушунтириш.

2.2-мавзу. Алоҳида вазиятларда фойда солиғини ҳисоб-китоб қилишда харажатларни аниқлашнинг ўзига хос хусусиятлари

Мавзунини ўзлаштиргандан сўнг талабалар қўйидагиларни бажара олишлари керак:

А) кафолатли таъмирлаш ва кафолатли хизмат кўрсатиш бўйича келгуси харажатлар учун резервни шакллантириш харажатларининг солиқ ҳисобининг ўзига хос хусусиятларини тушуниш.

2.3-мавзу. Айрим тўловчилар ва операциялар бўйича солиқ базасини аниқлашнинг ўзига хос хусусиятлари

Мавзунини ўзлаштиргандан сўнг талабалар қўйидагиларни бажара олишлари керак:

А) нотижорат ташкилотларига, ишончли бошқарувда, оддий ширкат (биргаликдаги фаолият тўғрисидаги шартнома) доирасида, қимматли қоғозлар бозорининг профессионал иштирокчиларига, солиқ тўловчиларнинг консолидациялашган гурӯҳи иштирокчиларига, назорат қилинадиган чет эл компанияларига солиқ солишнинг ўзига хос хусусиятларини тушуниш;

В) корхонани мулкӣ мажмуа сифатида сотиб олишда, қимматли қоғозлар, муддатли битимларнинг молиявий воситалари билан операциялар, хеджирлаш бўйича захираларни баҳолаш усулини ўзгартириш натижасига солиқ солиш тартибини тушунтириш;

2.4-мавзу. Айрим вазиятларда зарарларни ўтказишнинг ўзига хос хусусиятлари

Мавзунини ўзлаштиргандан сўнг талабалар қўйидагиларни бажара олишлари керак:

А) қайта ташкил этишда ва солиқ тўловчиларнинг консолидациялашган гурӯҳи бўйича ўзига хос хусусиятларни ҳисобга олган ҳолда зарарларни келгусига ўтказиш қоидаларини тушуниш;

В) юридик шахснинг устав фондидаги иштирок этиш улушини реализация қилишдан ёки бошқача тарзда чиқиб кетишдан, корхонани мулкӣ мажмуа сифатида реализация қилишдан, ишончли бошқарув шартномаси бўйича, оддий ширкат шартномасида (биргаликдаги фаолият тўғрисидаги шартномада) иштирок этишдан, хизмат кўрсатувчи хўжаликлардан, муомалада бўлмаган қимматли қоғозлар ва муддатли битимларнинг муомалада бўлмаган молиявий воситалари билан операциялар бўйича кўрилган зарарларни ўтказишнинг ўзига хос хусусиятларини фарқлаш.

2.5-мавзу. Ўзбекистондан ташқаридаги манбалардан олинган даромадларга солиқ солишнинг ўзига хос хусусиятлари

Мавзунини ўзлаштиргандан сўнг талабалар қўйидагиларни бажара олишлари керак:

А) товарлар (хизматлар) экспортидан олинган даромадлар қисмида солиқнинг ноль ставкасини қўллаш;

В) Ўзбекистондан ташқаридаги манбалардан олинган даромадлардан тўланган солиқни ҳисобга олиш тартибини қўллаш.

2.6-мавзу. Фаолиятни доимий муассасалар орқали амалга оширувчи норезидентларнинг даромадларига солиқ солиш

Мавзунини ўзлаштиргандан сўнг талабалар қўйидагиларни бажара олишлари керак:

А) солиқ солинадиган даромад ва чегириб ташланадиган харажатларни аниқлаш;

В) солиқни тўлаш, ҳисоботларни тузиш ва топшириш, солиқ агенти томонидан ушлаб қолинган солиқни ҳисобга олиш қоидаларини тушунтириш.

3-бўлим. Акциз солиғи

3.1-мавзу. Акциз солиғи тўловчилар

Мавзунини ўзлаштиргандан сўнг талабалар қўйидагиларни бажара олишлари керак:

А) солиқ тўловчиларни аниқлаш.

3.2-мавзу. Акциз солиғини ҳисоб-китоб қилиш

Мавзунини ўзлаштиргандан сўнг талабалар қўйидагиларни бажара олишлари керак:

А) солиқ солиш объектини идентификациялаш, солиқ солиш объекти бўлмаган операцияларни фарқлаш, акциз тўланадиган товарлар экспортини тасдиқловчи ҳужжатларни санаб ўтиш, солиқ солинадиган операциялар амалга оширилган санани аниқлаш;

В) акциз тўланадиган товарларни меҳнатга ҳақ тўлаш, дивидендлар ҳисобига, бепул ёки бошқа товарларга айирбошлаш ҳисобига беришда, қайта ишлашга берилган хом ашёдан акциз тўланадиган товарларни ишлаб чиқаришда, шу жумладан импорт қилишда, бензин, дизель ёқилғиси ва газ бўйича акциз тўланадиган товарларни ишлаб чиқаришда ўзига хос хусусиятларни ҳисобга олган ҳолда солиқ базасини аниқлаш, солиқ базасига тузатишлар киритиш ҳолларини фарқлаш;

С) қатъий белгиланган, адвалор ва аралаш солиқ ставкаларини фарқлаш ва қўллаш, солиқни ҳисоблаб чиқариш.

3.3-мавзу. Ҳисобот тақдим этиш ва солиқни тўлаш тартиби

Мавзунини ўзлаштиргандан сўнг талабалар қўйидагиларни бажара олишлари керак:

А) солиқни тўлаш, ҳисобот тузиш ва топшириш.

4-бўлим. Ер қаъридан фойдаланувчилар учун солиқлар

4.1-мавзу. Ер қаъридан фойдаланганлик учун солиқ

Мавзунини ўзлаштиргандан сўнг талабалар қўйидагиларни бажара олишлари керак:

А) солиқ тўловчиларни аниқлаш;

В) солиқ солиш объектини идентификациялаш, ўртача тортилган реализация қилиш нархи нима эканлигини тушунтириш, солиқ солиш объекти бўлмаган фойдали қазилмаларни қазиб олишни фарқлаш;

С) қазиб олинган фойдали қазилмалардан ўз эҳтиёжлари учун фойдаланилганда, солиқ (ҳисобот) даврида реализация қилиш мавжуд бўлмаганда, қазиб олиш бошланганидан буён реализация қилиш мавжуд бўлмаганда, қазиб олинган табиий газ ва (ёки) нефть мустақил равишда ёхуд қайтариш шарти билан қайта ишланганда, айрим турдаги металллар қазиб олинганда ўзига хос хусусиятларни ҳисобга олган ҳолда солиқ базасини ҳисоблаб чиқариш;

Д) солиқни ҳисоблаб чиқариш, тўлаш, ҳисобот тузиш ва топшириш.

4.2-мавзу. Фойдали қазилмаларни қазиб олганлик учун махсус рента солиғи

Мавзунини ўзлаштиргандан сўнг талабалар қўйидагиларни бажара олишлари керак:

А) солиқ тўловчиларни аниқлаш;

- В) солиқ солиш объектини аниқлаш, рента даромади, рента зарари нима эканлигини тушунтириш ва уни сўндириш тартиби, бошланғич харажатлар, капитал ва операцион харажатларни фарқлаш, рента даромадини аниқлашда ҳисобга олинмайдиган даромадлар ва харажатларни таниш;
- С) хорижий инвестициялар иштирокидаги қазиб олувчи корхоналар учун қазиб олиш фаолиятини бошлашда (рухсатнома олишда), биринчи солиқ даври якунлари бўйича рента зарарини олишда ўзига хос хусусиятларни ҳисобга олган ҳолда солиқ базасини белгилаш;
- Д) солиқни минимал ва оширилган ставкаларни ҳисобга олган ҳолда ҳисоблаб чиқариш;
- Е) солиқни тўлаш, ҳисобот тузиш ва топшириш.

5-бўлим. Трансферт нархни белгилашда солиқ солиш

5.1-мавзу. Трансферт нархни белгилаш тўғрисидаги умумий қоидалар

Мавзунини ўзлаштиргандан сўнг талабалар қуйидагиларни бажара олишлари керак:

- А) трансферт нарх, трансферт нархни белгилаш, назорат қилинадиган битимлар тушунчаларини изоҳлаш, трансферт нархни белгилашда назорат доирасида ДСҚ томонидан текшириладиган солиқларни санаб ўтиш;
- В) трансферт нархни белгилаш, шунингдек тузатиш киритиш натижалари бўйича солиқларни тўлаш натижасида солиқ базасига ва (ёки) тегишли солиқлар суммасига тузатиш киритиш тартибини таърифлаш;
- С) нархларни бозор нархлари деб тан олиш тартибини таърифлаш, шу жумладан нархларни тартибга солишда.

Мавзу 5.2. Ўзаро боғлиқ шахслар ўртасидаги назорат қилинадиган битимлар

Мавзунини ўзлаштиргандан сўнг талабалар қуйидагиларни бажара олишлари керак:

- А) битимни назорат қилинадиган битим деб эътироф этиш ҳолатларини фарқлаш, қандай ташқи савдо битимлари назорат қилинадиган битимлар деб эътироф этилишини, бундай битимлар тузилганлиги тўғрисида солиқ органларини хабардор қилиш тартибини тушунтириш;
- В) қайси шартларда битимлар таққосланадиган деб тан олинишини тушунтириш, битимлар шартларининг таққосланишини таҳлил қилиш, битимлар шартларининг таққосланишини таҳлил қилиш учун ахборотдан фойдаланиш.

5.3-мавзу. Трансферт нархни белгилашда солиқ назоратини ўтказиш

Мавзунини ўзлаштиргандан сўнг талабалар қуйидагиларни бажара олишлари керак:

- А) трансферт нархни белгилашда солиқ назоратига қандай тайёргарлик кўрилиши, солиқ органларига қандай ҳужжатлар тақдим этилишини тушунтириш;
- В) трансферт нархни белгилашда солиқ назорати усуллари таснифлаш: таққосланадиган бозор нархлари, кейинчалик реализация қилиш нархлари, харажатлар, таққосланадиган рентабеллик, фойдани тақсимлаш, шунингдек назорат қилинадиган битимларда солиқ солиш мақсадида даромадларни аниқлашда фойдаланиладиган рентабеллик кўрсаткичлари;
- С) ўтказилган текширув натижаларини расмийлаштириш тартибини таърифлаш, трансферт нархни белгилашда солиқларни тўламаганлик ёки тўлиқ тўламаганлик учун қандай жавобгарлик назарда тутилганлигини тушунтириш.

5.4-мавзу. Солиқ солиш мақсадида нархни белгилаш тўғрисидаги битим

Мавзунини ўзлаштиргандан сўнг талабалар қўйидагиларни бажара олишлари керак:

- А) нархни белгилаш тўғрисидаги битимнинг предмети ва уни тузиш мақсадини тушуниш, унинг тарафлари кимлар ва у қанча муддатга тузилишини тушунтириш;
- В) битимни тузиш, бекор қилиш, шунингдек унинг бажарилишини текшириш тартибини тушунтириш.

6-бўлим. Солиқ тўловчиларнинг айрим тоифаларига солиқ солишнинг ўзига хос хусусиятлари**6.1-мавзу. Чет эл капитали иштирокидаги компанияларга солиқ солиш**

Мавзунини ўзлаштиргандан сўнг талабалар қўйидагиларни бажара олишлари керак:

- А) чет эл капитали иштирокидаги компанияларга солиқ солиш шартларини тушунтириш;
- В) солиқ имтиёзларини қўллаш шартларини, имтиёзлар берилган муддат тугаганидан кейин фаолият бир йилдан олдин тугатилганда, имтиёзларни қўллаш шартларига номувофиқлик аниқланганда имтиёзларни қўллаш тартибини тушунтириш.

6.2-мавзу. Махсус иқтисодий зоналар иштирокчиларига солиқ солиш

Мавзунини ўзлаштиргандан сўнг талабалар қўйидагиларни бажара олишлари керак:

- А) солиқ солиш шартларини тушунтириш;
- В) солиқ имтиёзларининг амал қилиш муддатини ҳисоблаш тартибини, махсус иқтисодий зона иштирокчиси мақомидан маҳрум қилинганда имтиёзларни қўллаш тартибини, имтиёзларнинг амал қилиш муддатини узайтириш шартларини тушунтириш.

6.3-мавзу. Адвокатлар ҳайъатлари, адвокатлик фирмалари, адвокатлик бюrolари ва адвокатларга солиқ солиш

Мавзунини ўзлаштиргандан сўнг талабалар қўйидагиларни бажара олишлари керак:

- А) адвокатлар ҳайъатлари, адвокатлик фирмалари, адвокатлик бюrolари ва адвокатларнинг ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш билан боғлиқ фаолиятини ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш билан боғлиқ бўлмаган фаолиятдан фарқлаш;
- В) адвокатнинг даромади (гонорар) бўйича солиқ базасини аниқлаш ва солиқни ҳисоблаб чиқариш.

7-бўлим. Компания солиқларини бошқариш**7.1-мавзу. Солиқ менежменти асослари**

Мавзунини ўзлаштиргандан сўнг талабалар қўйидагиларни бажара олишлари керак:

- А) корхонада солиқ юкини ҳисоблаб чиқариш;
- В) солиқларни корпоратив бошқаришнинг мақсад ва вазифаларини тушунтириш;
- С) солиқларни бошқариш ва солиқ тўлашдан бўйин товлаш ўртасидаги фарқларни аниқлаш;
- Д) компания молиясини бошқариш тизимида солиқ менежментининг ўрнини тушунтириш.

7.2-мавзу. Корпоратив солиқларни режалаштириш

Мавзунини ўзлаштиргандан сўнг талабалар қуйидагиларни бажара олишлари керак:

- A) солиқларни режалаштиришнинг моҳиятини тушунтириш;
- B) солиқ тўловчининг ҳалоллиги тушунчаси ва унинг ҳуқуқни суиистеъмол қилиш билан боғлиқлигини тушуниш;
- C) солиқ нафи тушунчасини тушунтириш, асосланган ва асосланмаган солиқ имтиёзлари ўртасидаги фарқни аниқлаш, солиқ ажратмаларини мақбуллаштиришнинг аҳамияти ва унинг солиқ солишдан бўйин товлаш ва уни четлаб ўтишдан фарқини тушунтириш;
- D) PCRT солиқларни режалаштириш стандартларини таърифлаш.

7.3-мавзу. Компанияда солиқларни бюджетлаштириш

Мавзунини ўзлаштиргандан сўнг талабалар қуйидагиларни бажара олишлари керак:

- A) корхонанинг солиқ бюджетини тушунтириш ва тузиш;
- B) бюджетлаштириш тамойилларини қўллаш;
- C) бюджетлаштириш босқичларини санаб ўтиш ва таърифлаш;
- D) солиқ тўловлари календарини тузиш.

7.4-мавзу. Солиқ комплаенси асослари

Мавзунини ўзлаштиргандан сўнг талабалар қуйидагиларни бажара олишлари керак:

- A) солиқ комплаенси тушунчаси ва шакллариини тушунтириш;
- B) солиқ хавфининг асосий омилларини аниқлаш ва тушунтириш;
- C) компания фаолиятида асосий потенциал солиқ хавфларини аниқлаш;
- D) компаниянинг асосий солиқ хавфларини минималлаштириш бўйича чора-тадбирларни ишлаб чиқишни билиш.

7.5-мавзу. Солиқ солишга нисбатан бухгалтернинг ахлоқи ва профессионал ҳуқуқи

Мавзунини ўзлаштиргандан сўнг талабалар қуйидагиларни бажара олишлари керак:

- A) «Солиқ солишга нисбатан профессионал ҳуқуқ» (PCRT) ҳужжатининг асосий талабларини таърифлаш;
- B) солиқ солиш жараёнида профессионал бухгалтернинг ахлоқий ҳуқуқининг асосий тамойилларини тушунтириш;
- C) пул «ювиш»га қарши курашиш бўйича қонунчилик талабларини таърифлаш ва уларга риоя қилиш.

VI. Баҳоланаётган билим ва кўникмалар мавзулари бўйича ҳуқуқий ҳужжатлар

«Солиқ солишнинг ўзига хос жиҳатлари» («Солиқлар ва солиқ солиш» фанининг 2-даражаси) имтиҳонига тайёргарлик кўришда қуйидаги ҳуқуқий ҳужжатлардан фойдаланиш тавсия этилади:

- Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодекси (4, 5, 10, 20-25, 33, 34, 36, 38, 40-41, 43-47, 49, 64, 64-1, 67-70-боблар)
- Солиқ солиш соҳасида профессионал ҳулқ (Professional Conduct in Relation to Taxation (PCRT))